

**AKADEMIA
OBRONY NARODOWEJ**

AON wewn. 5024/97

JAWNE

Do użytku służbowego

Egz. Nr. **30**

Płk dr hab. Wojciech MICHALAK

**OPERACJE
SIŁ POWIETRZNYCH**

50510

WARSZAWA

1998

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ
WYDZIAŁ WOJSK LOTNICZYCH I OBRONY POWIETRZNEJ

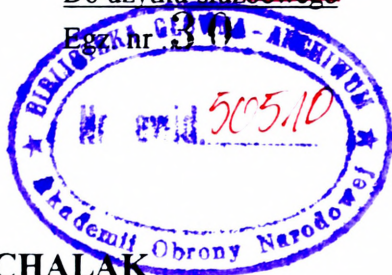
PRZEKLASYFIKOWANO
Protokół Nr 54305

JAWNE

AON wewn. 5024/97

~~Do użytku służbowego~~

Exemplar 304

Plk dr hab. Wojciech MICHALAK

OPERACJE
SIŁ POWIETRZNYCH

SPIS TREŚCI

WSTĘP	5
1. IDENTYFIKACJA OPERACJI SIŁ POWIETRZNYCH (WLOP)	6
1.1. Formy użycia byłych Wojsk Lotniczych	6
1.2. Formy użycia byłych Wojsk Obrony Powietrznej Kraju	10
1.3. Rodzaje operacji Sił Powietrznych (WLOP i korpusów)	14
1.4. Istota operacji Sił Powietrznych (WLOP i korpusów)	25
2. CELE I ZADANIA OPERACJI SIŁ POWIETRZNYCH (WLOP)	29
2.1. Operacja obronna Sił Powietrznych	29
2.2. Operacja zaczepna Sił Powietrznych	31
2.3. Operacje WLOP przeciwko zasobom powietrznym	32
2.4. Operacja WLOP przeciwko zasobom lądowym	33
2.5. Operacja WLOP przeciwko zasobom morskim	37
2.6. Operacja związków operacyjno-taktycznych Sił Powietrznych	40
ZAKOŃCZENIE	43
BIBLIOGRAFIA	44
ZAŁĄCZNIK	45

WSTĘP

Wojska Lotnicze i Obrony Powietrznej są rodzajem Sił Zbrojnych RP. Posiadają one również swoją sztukę operacyjną. Dotychczas jednak uznaje się, że jedyną formą użycia Wojsk Lotniczych i Obrony Powietrznej są działania bojowe, prowadzone w różnych operacjach, które mogą być realizowane w kampanii obronnej Sił Zbrojnych RP.

Takie podejście jest sprzeczne z teorią sztuki wojennej. Stąd też w niniejszym opracowaniu podjęto próbę wykazania, że podstawową formą użycia Wojsk Lotniczych i Obrony Powietrznej oraz korpusów sił powietrznych są operacje powietrzne. W materiale ustalono rodzaje i istotę tych operacji oraz działania lotnictwa i środków obrony powietrznej w każdej operacji sił powietrznych.

W treści opracowania zawarto również część poglądów na temat planowania kampanii powietrznej według standardów obowiązujących w NATO. Zwiększa to uniwersalność skryptu.

Niniejszy materiał przeznaczony jest dla słuchaczy studiów podyplomowych i doktoranckich oraz studentów drugiego roku studiów w AON. Stanowi on podstawę merytoryczną do dalszego samodzielnego studiowania poruszanych w nim zagadnień.

1. IDENTYFIKACJA OPERACJI SIŁ POWIETRZNYCH (WLOP)

Jak wiadomo, Wojska Lotnicze i Obrony Powietrznej, zwane również Siłami Powietrznymi (SP), są rodzajem Sił Zbrojnych RP. Powstały one w 1990 r. z połączenia Wojsk Lotniczych (WL) i Wojsk Obrony Powietrznej Kraju (WOPK), które do czasu integracji stanowiły dwa rodzaje Sił Zbrojnych LWP.

Aby odpowiedzieć na pytanie, czy WLOP prowadzi operacje, wypada poddać syntetycznej analizie poglądy dotyczące form użycia i sposobów działań poprzedniczek obecnych SP, tj. WL i WOPK.

1.1. Formy użycia byłych Wojsk Lotniczych

Wojska Lotnicze były związkiem operacyjnym lotnictwa frontowego. Wchodziły w skład frontu jako Wojska Lotnicze Frontu (WLF), a wcześniej jako Armia Lotnicza (AL). Ich główną powinnością były działania na froncie zewnętrznym, wspólnie z wojskami lądowymi (armiami), innymi związkami operacyjnymi lotnictwa i fragmentarycznie z marynarką wojenną, w ramach koalicyjnego zgrupowania Układu Warszawskiego na Zachodnim Teatrze Działań Wojennych. Przeznaczone były do prowadzenia różnorodnych działań bezpośrednio na polu walki, we współdziałaniu z innymi rodzajami wojsk oraz samodzielnie - na zapleczu nieprzyjaciela¹. Miały one: zwalczać raketowe środki napadu jądrowego, lotnictwo, odwody i inne obiekty o znaczeniu operacyjnym; wspierać wojska lądowe (marynarkę wojenną), a przede wszystkim niszczyć obiekty ruchome (naziemne i nawodne) o znaczeniu operacyjno-taktycznym i taktycznym; osłaniać wojska i obiekty; ubezpieczać przeloty lotnictwa dalekiego zasięgu, lotnictwa morskiego i transportowego; desantować i wspierać desanty powietrzne i morskie; prze-

¹ *Leksykon wiedzy wojskowej*. Wyd. MON, Warszawa 1979, s.484.

wozić drogą powietrzną wojska i inne ładunki; prowadzić rozpoznanie powietrzne; realizować działania (zadania) pomocnicze i specjalne².

Niezwykle szeroki zakres zadań, jakie miały wykonywać WLF sprawiał, że w ich skład wchodziły związki taktyczne (dywizje) i oddziały lotnictwa: myśliwsko-bombowego, myśliwskiego, rozpoznawczego, transportowego, wojsk lądowych i pomocniczego. Dysponowały one ponadto manewrowym systemem dowodzenia i zabezpieczenia logistycznego.

Mimo że Wojska Lotnicze były rodzajem sił zbrojnych PRL i miały swoją sztukę operacyjną, nie prowadziły jednak żadnych operacji. Operacji lotniczych nie prowadziły również Armie Lotnicze operacyjnego przeznaczenia, czyli związki operacyjne lotnictwa podporządkowane bezpośrednio dowódcom Teatrów Działań Wojennych. W Układzie Warszawskim przyjmowano, że operacje lotnicze (powietrzne) mogły prowadzić bowiem wyłącznie Wojska Lotnicze (Armie Lotnicze) strategicznego przeznaczenia (tj. lotnictwa bombowego dalekiego zasięgu), podporządkowane Naczelnemu Dowództwu Armii Radzieckiej.

Jedyną formą użycia narodowych (np. polskich) WLF były **działania bojowe w operacjach** (powietrznych, lądowych, morskich, kombinowanych). Przez działania bojowe WLF rozumiano zorganizowane użycie sił i środków lotnictwa frontowego do niszczenia i rozpoznawania wojsk oraz obiektów przeciwnika w powietrzu, na lądzie (na polu walki) i na wodzie. Były więc one (tj. działania bojowe) formą użycia wojsk lotniczych frontu podczas wspólnego prowadzenia działań ze związkami operacyjnymi wojsk lądowych i marynarki wojennej oraz w czasie wykonywania zadań w interesie lotnictwa operacyjnego i strategicznego³.

Teoria sztuki wojennej Układu Warszawskiego wyróżniała wprawdzie operację lotniczą, lecz odnosiła się ona wyłącznie do lotnictwa strategicznego. Przez operację lotniczą rozumiano bowiem zorganizowane, prowadzone

² *Sztuka operacyjna Wojsk Lotniczych*. ASG WP, Warszawa 1988, s. 9.

³ *Leksykon wiedzy wojskowej*, op.cit., s. 101; *Sztuka operacyjna Wojsk Lotniczych*, op.cit., s. 17.

według jednolitego zamiaru i planu, działania bojowe różnych rodzajów lotnictwa (zwłaszcza lotnictwa strategicznego), mające na celu wykonanie zadań operacyjnych lub strategicznych na lądowych i morskich teatrach działań wojennych⁴.

W końcu lat siedemdziesiątych termin „operacja lotnicza” w zasadzie przestał być używany i był zastępowany pojęciem „operacja powietrzna”. W leksykonie wiedzy wojskowej podaje się, że: Operacja powietrzna to całokształt działań bojowych związków operacyjnych i taktycznych lotnictwa strategicznego prowadzonych we współdziałaniu z różnymi rodzajami lotnictwa AL (WLF, morskiego) i rodzajami sił zbrojnych. Operację powietrzną prowadzi się według jednolitego zamiaru i planu naczelnego dowództwa w określonych celach operacyjnych i strategicznych, w ramach poszczególnych lądowych i morskich teatrów działań wojennych.

W takim ujęciu, operacja powietrzna była wręcz synonimem operacji lotniczej prowadzonej przez lotnictwo strategiczne, w której działania bojowe (głównie zabezpieczające) wykonywały również wojska lotnicze poszczególnych frontów.

W podręczniku: „Sztuka operacyjna wojsk lotniczych” określono, że: operacja powietrzna to zespół (całokształt) zawczasu zaplanowanych, uzgodnionych i powiązanych celami, zadaniami, miejscami i terminami uderzeń lotniczych, bitew i walk powietrznych, specjalnych lotów bojowych związków operacyjnych i taktycznych oraz oddziałów lotniczych (szczególnie lotnictwa strategicznego), prowadzonych samodzielnie lub we współdziałaniu z innymi rodzajami sił zbrojnych i wojsk według jednolitego zamiaru i planu, w celu zrealizowania w określonym czasie i rejonie zadań strategicznych lub operacyjnych na TDW (w określonym rejonie TDW), względnie na oddzielnym kierunku strategicznym (operacyjnym). Operacje powietrzne mogą mieć charakter wspólny lub samodzielny. Wspólne operacje powietrzne prowa-

⁴ *Leksykon wiedzy wojskowej*, op.cit., s.279.

dzzone są z innymi rodzajami sił zbrojnych i wojsk na TDW, a samodzielne - siłami armii lotniczych strategicznego i operacyjnego przeznaczenia, często również z udziałem wojsk lotniczych frontów.

Operacje powietrzne prowadzi się w celu:

- rozbicia (zniszczenia) zgrupowań wojsk lotniczych, raketowo-jądrowych i przeciwlotniczych nieprzyjaciela;

- rozbicia (obezwładnienia) odwodów operacyjnych i strategicznych oraz dezorganizacji (przerwania) przewozów;

- zniszczenia obiektów ekonomicznych oraz dezorganizacji kierowania państwem i siłami zbrojnymi.

Analiza definicji operacji (lotniczej, powietrznej), a także doświadczenia z przeprowadzonych ćwiczeń szczebla operacyjnego (narodowego) i strategicznego (koalicyjnego) wykazują, że kryteriami wyznaczającymi operację, jako formę użycia wojsk lotniczych, były następujące czynniki:

- udział związków operacyjnych (zgrupowań operacyjnych) i taktycznych, toczących działania według decyzji jednego dowódcy;

- opracowanie planu operacji na kilka - kilkanaście dni działań operacyjnych;

- utrzymywanie ścisłego współdziałania, zorganizowanego przez dowodzącą operacją, między wszystkimi związkami i zgrupowaniami (także z różnych rodzajów wojsk) oraz uzgodnionego wysiłku dotyczącego zadań, rejonów i terminów prowadzenia działań;

- wszystkie działania miały być połączone wspólną myślą przewodnią dowodzącego operacją w celu doprowadzenia do wykonania zadań operacyjnych lub strategicznych, czyli pomyślnego osiągnięcia celu operacji.

Analiza wymienionych kryteriów określających operację potwierdza, że wojska lotnicze frontów nie prowadziły operacji, gdyż: na tym szczeblu nie organizowano operacji i nie opracowywano planu operacji, lecz plan udziału WLF w różnych operacjach; dowódcy WLF uzgadniali współdziałanie z innymi wykonawcami, a organizowali je wyłącznie w odniesieniu do podle-

głych związków; o użyciu WLF decydowali dowodzący operacją, a dowódcy lotniczy jedynie proponowali udział (zadania, wysilek itp.) związków lotnictwa w operacjach. Jedyną formą ich użycia (tj. WLF) były działania w różnych operacjach, w których spełniały one służebną rolę wobec lotnictwa strategicznego i operacyjnego (np. w operacjach lotniczych) oraz wojsk lądowych i marynarki wojennej (w operacjach lądowych i morskich).

Na marginesie poglądów obowiązujących w Układzie Warszawskim warto podkreślić, że utożsamianie operacji powietrznej z operacją lotniczą wzbudza poważne wątpliwości. Każda operacja lotnicza była bowiem samodzielną operacją związków lotnictwa różnego przeznaczenia i podporządkowania organizacyjnego (strategicznego, operacyjnego - TDW i frontowego) z minimalnym (zabezpieczającym) udziałem głównie wojsk raketowych i artylerii oraz wojsk WRE. Natomiast każda operacja powietrzna, szczególnie związana z rozbiciem lotnictwa, czyli wywalczeniem panowania w powietrzu, była operacją połączoną różnych rodzajów sił zbrojnych i wojsk. Identyfikowanie walki o panowanie w powietrzu tylko z działaniami lotnictwa było kardynalnym błędem merytorycznym, który pokutuje u nas do dziś. Zakładało się, a nawet zakłada nadal, że panowanie w powietrzu to problem (sprawa) sił powietrznych, a nie całych sił zbrojnych - jak to jest w rzeczywistości.

1.2. Formy użycia byłych Wojsk Obrony Powietrznej Kraju

Drugim komponentem, oprócz Wojsk Lotniczych, z którego powstały Wojska Lotnicze i Obrony Powietrznej były Wojska Obrony Powietrznej Kraju. Stanowiły one również rodzaj sił zbrojnych LWP.

Wojska Obrony Powietrznej Kraju były związkiem operacyjnym przeznaczonym do obrony ludności, wojsk oraz ważnych ekonomicznie obiektów wojskowych i administracyjno-państwowych znajdujących się

na terytorium kraju, przed działaniami środków napadu powietrznego nieprzyjaciela⁵.

Przeznaczenie Wojsk OPK identycznie ujmuje „Leksykon wiedzy wojskowej” oraz bardzo podobnie podręcznik akademicki, w którym zapisano: Wojska OPK przeznaczone są do obrony powietrznej obiektów znajdujących się na obszarze kraju przed rozpoznaniem i uderzeniami z powietrza.

Wojska OPK nie wychodziły więc na front zewnętrzny, pozostawały na terenie kraju i odpierały zmasowane i urzutowane naloty środków napadu powietrznego.

Podstawowym zadaniem Wojsk OPK była zatem obrona przed rozpoznaniem i uderzeniami z powietrza najważniejszych obiektów (ośrodków) polityczno-administracyjnych, rejonów przemysłowych, rejonów mobilizacji i zgrupowań wojsk oraz niedopuszczenie do wtargnięcia środków napadu powietrznego przeciwnika w obszar powietrzny sąsiednich państw Układu Warszawskiego. Ponadto, Wojska OPK miały wzmacniać osłonę przegrupowujących się frontów radzieckich przez obszar PRL; osłaniać konwoje i bazy morskie oraz okręty w bazach i rejonach koncentracji; osłaniać desanty powietrzne, powietrzno-morskie i morskie; osłaniać zgrupowania lotnictwa na lotniskach oraz wyrzutnie i bazy raketowe lub raketowo-jądrowe (w przypadku rozmieszczenia na terytorium kraju); prowadzić walkę z desantami przeciwnika⁶.

Wykonywanie wymienionych zadań było możliwe dzięki posiadaniu przez wojska OPK trzech podstawowych rodzajów wojsk, tj. wojsk raketowych (zorganizowanych w związki taktyczne i oddziały), wojsk lotniczych (tworzonych przez pułki lotnictwa myśliwskiego) i wojsk radiotechnicznych (zorganizowanych w brygady). Ponadto miały one oddziały rozpoznania radioelektronicznego i walki radioelektronicznej centralnego podporządkowania oraz wojska łączności, pododdziały wojsk chemicznych, jednostki

⁵ *Słownik podstawowych terminów wojskowych*. Wyd. MON, Warszawa 1997, s. W-9.

⁶ *Sztuka operacyjna Wojsk OPK*. ASG, Warszawa 1986.

tyłowe i inne przeznaczone do zabezpieczenia działania wojsk OPK. Zorganizowane były w trzy korpusy OPK.

Sztuka operacyjna Wojsk OPK zawierała zarówno teorię, jak i praktykę przygotowania i **prowadzenia działań bojowych** przez te wojska. A zatem - nie operacji, lecz działań bojowych.

Jedynie w „Leksykonie wiedzy wojskowej” ujęto, że Wojska OPK prowadzą operację powietrzną, przez którą należało rozumieć zespół objętych wspólną myślą przewodnią walk i bitew, w celu zniszczenia środków napadu powietrznego nieprzyjaciela i udaremnienia mu wykonania operacji powietrznej. Wynika z tego ograniczenie prowadzenia operacji Wojsk OPK tylko do czasu trwania powietrznej operacji zaczepnej przeciwnika. Miała to więc być operacja antynomiczna wobec operacji powietrznej Północnoatlantyckiej koalicji militarnej. Poza tą kilkudniową operacją Wojska OPK miały prowadzić działania bojowe.

Jednak studiowanie literatury fachowej oraz doświadczenia wyniesione z wielu ćwiczeń, szczebla strategicznego (na ZTDW) i operacyjnego (WOPK), wskazują na incydentalne ujęcie hasła „operacja Wojsk OPK”. Zarówno w teorii, jak i praktyce ćwiczebnej przyjmowano bowiem, że narodowe (m.in. polskie) wojska OPK nie prowadzą operacji. Przyjmowano natomiast, że wojska obrony powietrznej wszystkich krajów, rozmieszczonych na ZTDW, prowadzą wspólną operację przeciwpowietrzną, w której biorą udział również WLF, AL oraz wydzielone siły wojsk lądowych (frontów) i Zjednoczonej Floty Bałtyckiej. Organizatorem operacji przeciwpowietrznej (na naszym kierunku strategicznym) był więc dowódca Zachodniego Teatru Działań Wojennych.

Zatem jedyną formą użycia naszych Wojsk OPK były ich działania w różnych operacjach i w zadaniach operacyjnych, realizowanych na terytorium PRL oraz w przestrzeni powietrznej i morskiej Polski.

Przez działania bojowe Wojsk OPK rozumiano „całokształt przedsięwzięć podporządkowanych wspólnemu zamiarowi: zniszczeniu atakujących

środków napadu powietrznego nieprzyjaciela przed wykonaniem przez nie zadań bojowych lub niedopuszczeniu do ich przelotu w głąb kraju i prowadzenia przez nie rozpoznania. Treścią działań bojowych wojsk OPK była walka lotnictwa myśliwskiego, artylerii lufowej i raketowej, przeciwdziałanie radioelektroniczne oraz rozpoznanie radiolokacyjne”⁷.

W teorii i praktyce sztuki operacyjnej przyjmowano, że Wojska Obrony Powietrznej Kraju te prowadzą działania bojowe w operacjach przeciwpowietrznych i powietrznych na ZTDW oraz działania związane z osłoną: przegrupowujących się frontów (wojsk), konwoju, desantu morskiego i powietrznego, a także w czasie walki z desantami nieprzyjaciela.

*

Reasumując, jedyną formą użycia byłych Wojsk Lotniczych i byłych Wojsk Obrony Powietrznej Kraju były działania bojowe prowadzone w operacjach powietrznych, lądowych, morskich, kombinowanych i innych. Z czterech ówczesnych rodzajów sił zbrojnych tylko wojska lądowe i marynarka wojenna prowadziły operacje. Były to operacje frontowe i armijne (wojsk lądowych) oraz morskie (marynarki wojennej). Natomiast Wojska Lotnicze i Wojska Obrony Powietrznej Kraju jedynie uczestniczyły (prowadziły działania) we wskazanych operacjach.

Zarysowane założenia sztuki operacyjnej i działań bojowych byłych Wojsk Lotniczych i byłych Wojsk Obrony Powietrznej Kraju stanowią swoiste wprowadzenie do zaprezentowania wybranych poglądów dotyczących operacyjnego użycia Wojsk Lotniczych i Obrony Powietrznej. Siły Powietrzne (WLOP) przyjmują obecnie niektóre uniwersalne założenia i rozwiązania z poprzedniego okresu, odrzucając to co było właściwe tylko dla Układu Warszawskiego. Koncepcja użycia WLOP w pełni uwzględnia założenia doktryny obronnej i autonomii militarnej RP. Oczywiście ulegnie ona okre-

⁷ *Leksykon wiedzy wojskowej*, op.cit., s.105.

ślonym modyfikacjom po włączeniu Polski do NATO. Będzie to spowodowane m.in. tym, że w Pakcie Północnoatlantyckim inaczej rozumie się operacje niż w teorii polskiej sztuki wojennej oraz z tego powodu, że w NATO taktyka obejmuje struktury do korpusu (rejonu odpowiedzialności CAOC) włącznie.

1.3. Rodzaje operacji Sił Powietrznych (WLOP i korpusów)

Wojska Lotnicze i Obrony Powietrznej są związkiem operacyjnym Sił Powietrznych RP i jednocześnie rodzajem Sił Zbrojnych RP.

Przeznaczone są do odparcia agresji powietrznej przeciwnika, a wspólnie z pozostałymi rodzajami sił zbrojnych - do odparcia jego agresji lądowej i morskiej w celu zachowania integralności terytorialnej i niepodległości naszego państwa.

Z definicji tej wynika, że siły powietrzne są równorzędnym (wobec wojsk lądowych i marynarki wojennej) rodzajem sił zbrojnych. Wspólnie zaś z tymi wojskami tworzą triadę militarną, przygotowywaną do obrony przestrzeni powietrznej, lądowej i morskiej państwa.

Jednak analiza poglądów teoretycznych oraz rozwiązań praktycznych (ćwiczebnych), szczebla operacyjnego i centralnego (strategicznego), nie w pełni potwierdza równorzędność rodzajów sił zbrojnych. Zakłada się bowiem, że:

- wojska lądowe prowadzą nie tylko operacje wyższego związku (kilku korpusów), lecz również operacje korpusne, a w sytuacjach wyjątkowych - nawet dywizyjne;

- marynarka wojenna prowadzi operację morską, w szczególnych zaś sytuacjach operacje może prowadzić także flotylla.

Zatem, formą użycia związków operacyjnych i operacyjno-taktycznych (niekiedy również związków taktycznych) wojsk lądowych i marynarki wojennej są operacje. W odniesieniu zaś do Wojsk Lotniczych i Obrony Po-

wietrznej, podobnie jak to było w Układzie Warszawskim, nadal zakłada się, że jedyną formą ich użycia są działania bojowe w różnych operacjach. Stąd, we WLOP i w jego korpusach nie planuje się operacji, lecz jedynie ich działania (użycie, udział) w operacjach lądowych, morskich i innych.

Można z tego wywnioskować, że siły powietrzne, będące rodzajem sił zbrojnych, spełniają służebną rolę wobec wojsk lądowych i marynarki wojennej oraz domniemywać, że nie są one traktowane jako równorzędny rodzaj sił zbrojnych dla wojsk lądowych i marynarki wojennej, lecz jako rodzaj sił o niższej randze.

Na tym tle rodzi się wiele pytań.

Czy nadal związek operacyjny (WLOP), który ma swoją sztukę operacyjną i spełnia zadania niemal o znaczeniu strategicznym, będzie jedynie prowadził działania w interesie innych wojsk?

Może działania, które realizują siły powietrzne, spełniają kryteria operacji, lecz nie są one nazywane operacjami i nie są zorganizowane w tę formę użycia WLOP i jego korpusów?

Aby odpowiedzieć na te i inne pytania wypada rozpocząć od współczesnego rozumienia istoty operacji. Założenia i kryteria, określające operacyjną formę użycia wojsk, są różnie artykułowane w armiach i koalicjach militarnych. Zależy to m.in. od składów sił i obszarów (regionów) przewidywanego ich użycia. Dla dużych koalicji lub sił narodowych, zainteresowanych globalną polityką militarną, operacja identyfikowana jest z użyciem wielu związków operacyjnych na teatrze działań wojennych, którym może być nawet cały kontynent lub jego część (region, kierunek), bądź obszar państwa nieprzyjacielskiego.

Na przykład, „Sowietskaja Wojenna Encyklopedija” (1978 r.) określa, że operacja to forma prowadzenia działań bojowych przez związki operacyjne (operacyjno-strategiczne) sił zbrojnych. Zespół zgranych i wzajemnie związanych co do celu, miejsca i czasu bitew, walk, uderzeń prowadzonych na TDW lub kierunku strategicznym (operacyjnym), według jednolitego zamiaru i planu

dla zrealizowania zadań strategicznych, operacyjno-strategicznych lub operacyjnych.

Według poglądów amerykańskich („Field Manual No-100-5 Operations”, 1986 r.), wielka operacja (major operational) obejmuje skoordynowane działania dużych sił w pojedynczej kampanii lub w decydującej bitwie. Wielkie operacje decydują o przebiegu kampanii (...), wielkie operacje lądowe planują grupy armii, a korpusy i dywizje je realizują.

Według poglądów niemieckich (zbieżnych z amerykańskimi), operacja (operation) to: skoordynowane działania wojenne dużych związków, prowadzone z zamiarem osiągnięcia wspólnego celu. W ramach operacji toczy się bitwy i walki.

Przykłady powyższe wskazują, że z uwagi na angażowane siły i przestrzeń (obszar) prowadzenia operacji, obejmującą kontynent, teatr działań lub cały obszar wrogiego państwa, poglądy te nie mogą być uznawane w teorii nauki wojennej państw średnich i małych, zwłaszcza jeśli są one samodzielne militarnie (tzn. nie są uczestnikami wielkich koalicji). Dotyczy to również Polski, do czasu jej włączenia do Sojuszu Północnoatlantyckiego.

Wydaje się, że w warunkach naszej autonomii militarnej, ograniczenia strategii do obrony RP i dysponowania niezbyt licznymi siłami zbrojnymi, najpełniej istotę polskiego rozumienia operacji oddaje S. Koziej, który określa, że: Operacja to starcie zbrojne z przeciwnikiem w skali operacyjnej. Stanowi ona zespół bitew oraz działań operacyjnych i taktycznych niższego szczebla - wzajemnie sprzężonych co do celu, miejsca i czasu. Niekiedy, na samodzielnym kierunku operacyjnym lub podczas rajdu, operacje może prowadzić również związek taktyczny⁸.

Porównanie tej definicji z wyszczególnionymi wcześniej wyraźnie wskazuje na mniejsze wymagania (kryteria) wobec istoty operacji (w polskim jej rozumieniu). Odnosi się to szczególnie do uczestniczących w niej związków,

⁸ S. Koziej: *Teoria sztuki wojennej*. Bellona, Warszawa 1993, s. 18.

dopuszczenie możliwości prowadzenia operacji nawet przez dywizję i - wynikającego z ducha definicji - znacznego ograniczenia rozmachu przestrzennego i czasowego operacji.

Z analizy polskiej definicji istoty operacji, a także z oceny zastosowania bojowego naszych Sił Powietrznych wynika, że WLOP (jako związek operacyjny) i jego korpusy (jako związki operacyjno-taktyczne) prowadzą operację, gdyż:

- realizują starcie zbrojne z przeciwnikiem powietrznym, lądowym i morskim w skali operacyjnej;

- prowadzą bitwy oraz działania operacyjne i taktyczne według jednego (wspólnego) zamiaru i planu (WLOP, korpusów), wzajemnie powiązane co do celu, miejsca i czasu oraz we współdziałaniu ze związkami operacyjnymi innych rodzajów sił zbrojnych.

Przyjęcie założenia, że podstawową formą użycia WLOP i jego korpusów są operacje, nie zaś działania bojowe (jak to obowiązywało w byłych Wojskach Lotniczych i Wojskach OPK oraz - nadal obowiązuje - w teorii i praktyce naszych sił zbrojnych) pozwala podjąć próbę nowego określenia pojęcia sztuki operacyjnej sił powietrznych.

Przez sztukę operacyjną WLOP należy rozumieć teoretyczne i praktyczne przygotowanie i prowadzenie operacji sił powietrznych, realizowanych w ramach wspólnych (połączonych) operacji powietrznych, lądowych i morskich, z wojskami lądowymi i marynarką wojenną w obronie RP.

Z powyższej definicji wynika, że wszystkie operacje prowadzone w ramach kampanii strategicznej Sił Zbrojnych RP będą operacjami połączonymi (wspólnymi) sił powietrznych, wojsk lądowych i marynarki wojennej. Definicja wskazuje jednocześnie na prowadzenie operacji sił powietrznych w ramach wszystkich połączonych operacji naszych sił zbrojnych. To oczywiste, gdyż zarówno WLOP, jak i wojska lądowe oraz marynarka wojenna są zbyt małymi związkami operacyjnymi, by mogły prowadzić operacje samo-

dzielne. Ich wyposażenie, obszar przewidywanego użycia i założenia, wynikające ze strategii obronnej, wymuszają wręcz wspólne działania w kampanii Sił Zbrojnych RP.

Jeżeli uznamy, że siły powietrzne prowadzą operacje w ramach kampanii strategicznej - to rodzi się pytanie: jakie to są operacje (ich rodzaje, nazwy, istota)? Ustalenie tego jest trudne, gdyż - jak wspomniano - obecna teoria naszej sztuki wojennej nie przewiduje prowadzenia operacji przez WLOP i jego korpusy. Problematyka ta nie była również przedmiotem rozważań praktycznych, w czasie ćwiczeń organizowanych przez Sztab Generalny WP i WLOP.

Przeprowadzone analizy wskazują, że w dążeniu do ustalenia istoty operacji, prowadzonych przez WLOP i jego związki operacyjno-taktyczne, możliwe są dwa sposoby podejścia:

- pierwszy - bazuje na rozwiązaniach stosowanych w NATO;
- drugi - wynika z założeń możliwego przebiegu kampanii (operacji) obronnej Sił Zbrojnych RP i obronnej teorii polskiej sztuki wojennej.

Poddajmy syntetycznej ocenie obie grupy poglądów.

W NATO zakłada się, że cała działalność operacyjna Połączonych Sił Powietrznych (PSP) na TDW (np. w Europie) i regionie (np. w Europie Centralnej) lub przeciwko wrogiemu państwu zorganizowana jest w formie kampanii powietrznej.

Kampanię powietrzną w regionie planuje dowództwo Połączonych Sił Powietrznych (np. AIRCENT) na okres 6-8 dób. W planowaniu uwzględnia się m.in. cele i plany kampanii na TDW i w regionie oraz regionalne plany operacji lądowych i morskich w aspekcie działań wspierających lotnictwa i obrony powietrznej. Istotę planowania kampanii powietrznej obrazują kolejne rysunki umieszczone w załączniku 1.

Kampanię stanowią wzajemnie powiązane operacje (etapy, fazy), nakierowane na osiągnięcie wspólnych celów, zwykle w określonym miejscu i czasie. Plan kampanii powietrznej obejmuje różne etapy (fazy, operacje), w

czasie których PSP - głównie sposobem połączonych działań powietrznych - realizują swoje zadania: pobicie sił powietrznych przeciwnika, wykonywanie ataków (uderzeń) strategicznych, wsparcie sił lądowych i morskich oraz inne. Działania sił powietrznych w poszczególnych etapach (fazach, operacjach) zdeterminowane są zwłaszcza celami prowadzenia kampanii na TDW i kampanii powietrznej, zamiarami strategicznymi (operacyjnymi) i przebiegiem konfliktu zbrojnego.

Etapy kampanii powietrznej, uwzględniające priorytety użycia sił powietrznych, będą różne w poszczególnych okresach kampanii zbrojnej. W początkowym etapie (fazie, operacji) - główny wysiłek poświęcony zostanie, najczęściej, wywalczeniu przewagi w powietrzu oraz rozbiciu systemu kierowania i infrastruktury państwa przeciwnika. Następny - może dotyczyć, przede wszystkim, wyeliminowania (obezwładnienia) zasadniczych sił lądowych nacierających zgrupowań wojsk przeciwnika i izolowania rejonu operacji. W kolejnym etapie - priorytetem będzie, np. wsparcie własnych lądowych i morskich zgrupowań uderzeniowych lub też inne, istotniejsze zadania operacyjne (strategiczne), wynikające z planu kampanii na TDW (regionalnej) i kampanii powietrznej.

Etapy (operacje, fazy) kampanii powietrznej odzwierciedlają swoiste okresy koncentrowania głównego wysiłku i zadań sił powietrznych na ustalonych priorytetach działań operacyjnych i sprecyzowanych grupach obiektów (celów) oddziaływania bojowego.

Analiza rozwiązań stosowanych w NATO wskazuje, że planowanie i prowadzenie kampanii powietrznej oraz jej etapów (faz, operacji) jest właściwe dla dużych zgrupowań sił powietrznych, operujących na znacznych przestrzeniach i z bardzo dużym rozmachem operacyjnym (strategicznym). Możliwe są one również ze względu na pełną centralizację i automatyzację dowodzenia oraz założenie szybkiego przejścia inicjatywy w powietrzu i zdominowania trzeciego wymiaru.

Z tych powodów, przyjęcie rozwiązań stosowanych w PSP NATO nie wydaje się - jak na razie - możliwe. Do czasu włączenia Polski do sojuszu obronnego (w warunkach samodzielności militarnej naszego kraju) zakłada się możliwość odpierania agresji silniejszego przeciwnika, który może szybko opanować przestrzeń powietrzną i przechwycić inicjatywę militarną. Dlatego planowanie dłuższych operacji (kampanii), składających się z różnych etapów (faz) użycia naszych sił powietrznych, mogłoby ulec szybkiej dezaktualizacji. Ponadto, nasze kryteria (poziomy) określające operację mają znacznie niższe wymagania, niż w NATO. Warto więc przypomnieć, że w NATO operacje prowadzą siły regionu i TDW, a wchodzące w ich skład wojska (np. korpusów) realizują działania taktyczne. Natomiast w naszych rozwiązaniach, teoretycznych i praktycznych, operacje prowadzą związki od szczebla korpusu, a niekiedy nawet i dywizje (operację rajdową, na samodzielnym kierunku itp.).

Trzeba więc przyjąć, że założenia teoretyczne i rozwiązania praktyczne, obowiązujące w PSP NATO, nie mogą być bezpośrednio przenieśniane do teorii sztuki operacyjnej Sił Powietrznych RP, która odzwierciedla koncepcje doktrynalne i autonomię militarną Polski oraz niewielki skład bojowy WLOP.

Pomocną przesłanką w ustaleniu rodzajów operacji naszych sił powietrznych może być drugi sposób podejścia, polegający na analizie możliwego przebiegu strategicznej kampanii (operacji) obronnej Sił Zbrojnych RP. Jej przebieg może być różny. Teoretycznie przyjmuje się jednak, najczęściej, że w jej skład mogą wchodzić: powietrzna operacja obronna, morska operacja obronna i przeciwuderzenie strategiczne. Nie wyklucza się także możliwości prowadzenia powietrznej operacji zaczepnej i przeciwnatarcia, lecz wyłącznie w razie konfliktu zbrojnego z przeciwnikiem o porównywalnych lub słabszych siłach zbrojnych. **Zatem, w tych połączonych (wspólnych) operacjach naszych sił zbrojnych należy widzieć operacje całych sił powietrznych i ich związków operacyjno-taktycznych (korpusów).**

Wariant możliwego przebiegu kampanii obronnej Sił Zbrojnych RP został zobrazowany na rys. 1.

Dokonane analizy wskazują, że istota prowadzenia połączonych operacji powietrznych (obronnej, zaczepnej) determinuje cele, priorytety, działania operacyjne i rodzaje zadań wykonywanych przez siły powietrzne. A zatem przesądza wręcz o rodzajach operacji WLOP.

Można przyjąć, że w czasie:

- powietrznej operacji obronnej, prowadzonej przez Siły Zbrojne RP, Wojska Lotnicze i Obrony Powietrznej realizują operację obronną sił powietrznych;

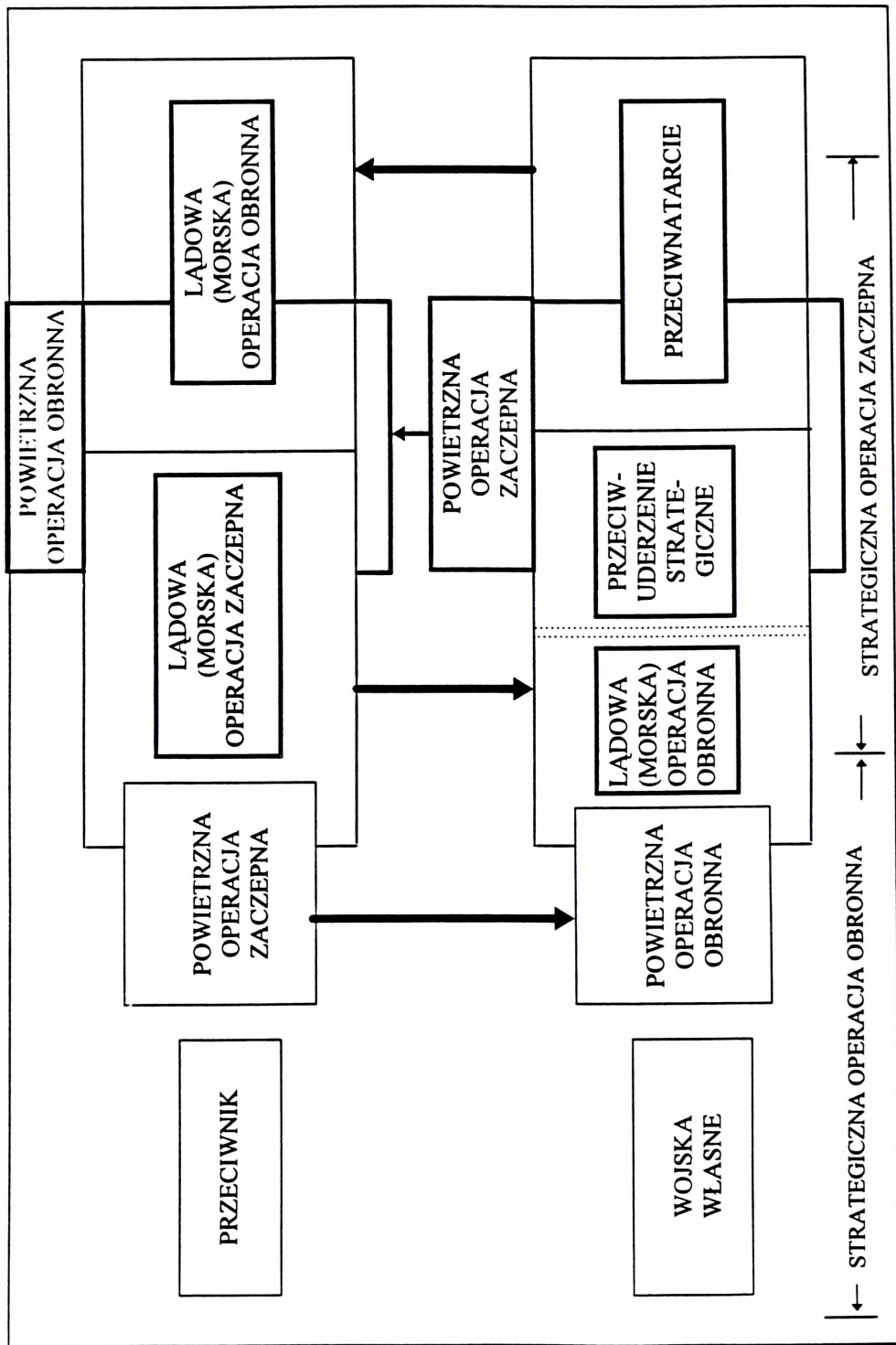
- powietrznej operacji zaczepnej, prowadzonej przez Siły Zbrojne RP, Wojska Lotnicze i Obrony Powietrznej wykonują operację zaczepną sił powietrznych.

W pozostałych operacjach połączonych (lądowych i morskich), bez względu na ich rodzaj (obronne, zaczepne), Wojska Lotnicze i Obrony Powietrznej prowadzą ciągłe działania operacyjne związane z walką o przewagę w powietrzu i na morzu oraz ze zwalczaniem lądowych i morskich sił (obiektów) przeciwnika. Można więc założyć, że w czasie prowadzenia operacji lądowych i morskich Siły Powietrzne realizują:

- operację przeciwko zasobom powietrznym i lądowym (w ramach różnych operacji lądowych);

- operację przeciwko zasobom powietrznym i morskim (w ramach operacji morskich).

Analiza działań operacyjnych związków operacyjno-taktycznych (korpusów) Sił Powietrznych wskazuje, że **we wszystkich operacje połączonych (tj. powietrznych, lądowych i morskich), prowadzonych w ramach kampanii strategicznej, w tym także we wszystkich operacjach WLOP (bez względu na ich rodzaje), realizują one ciągłe przeciwdziałanie siłom powietrznym, lądowym i morskim przeciwnika.**

Rys. 1. Możliwy przebieg kampanii obronnej Sił Zbrojnych RP (wariant).

Stąd można przyjąć, że korpusy ze składu WLOP prowadzą ciągle:

- operacje korpusu przeciwko zasobom powietrznym (w ramach operacji powietrznych);

- operacje korpusu przeciwko zasobom powietrznym i lądowym (w ramach różnych operacji lądowych);

- operacje korpusu przeciwko zasobom powietrznym i morskimi (w ramach operacji morskich).

Uogólniając można założyć, że związki operacyjno-taktyczne WLOP prowadzą operacje korpusu przeciwko zasobom powietrznym oraz przeciwko zasobom lądowym i morskimi.

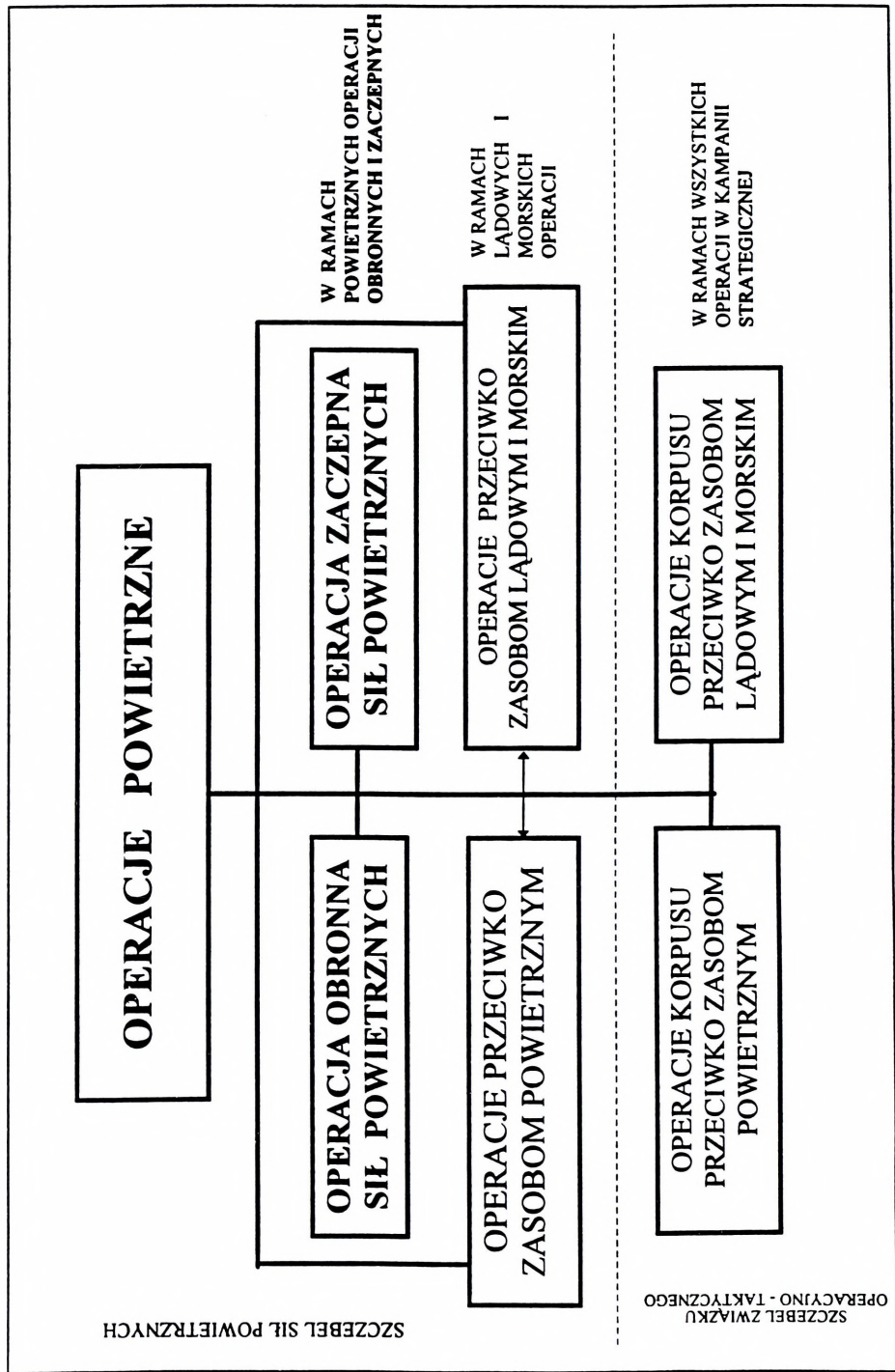
Reasumując, formami użycia Sił Powietrznych i ich związków operacyjno-taktycznych (korpusów) są operacje, prowadzone w ramach operacji połączonych, wchodzących w skład kampanii strategicznej.

Wojska Lotnicze i Obrony Powietrznej prowadzą (rys.2): operację obronną sił powietrznych; operację zaczepną sił powietrznych; operację sił powietrznych przeciwko zasobom powietrznym i lądowym; operację sił powietrznych przeciwko zasobom powietrznym i morskimi.

Związki operacyjno - taktyczne (korpusy) WLOP prowadzą (rys. 2): operacje korpusu przeciwko zasobom powietrznym, lądowym i morskimi.

Trzeba jednak zaznaczyć, że jeśli zaangażowanie WLOP (w tym korpusu północnego) w operację morską będzie stosunkowo niewielkie, wtedy ich działania operacyjnie nie będą zorganizowane w operację sił powietrznych (korpusu) przeciwko zasobom morskimi, lecz w działania bojowe (wspierające), prowadzone w operacji morskiej.

Pewne wątpliwości może wzbudzać używanie terminu: „operacja przeciwko zasobom powietrznym (lądowym, morskimi)”, zamiast: „operacja przeciwko siłom powietrznym (lądowym, morskimi)”. Wynika to jednak z istoty działań operacyjnych lotnictwa, zwłaszcza uderzeniowego. Lotnictwo to ma zwalczać nie tylko wąsko rozumiane siły powietrzne (lądowe, morskie), lecz również infrastrukturę wspomagającą działania tych sił (np. sys-

Rys. 2. Operacje Sił Powietrznych (WLOP i korpusów) prowadzone w kampanii obronnej.

tem rafinerii, zakłady przemysłu zbrojeniowego), a także system kierowania państwem przeciwnika, jego komunikację, transport, energetykę itp.

Zatem, lotnictwo będzie także niszczyć wybrane grupy (zespoły) obiektów, rozmieszczonych (dyslokowanych) na ziemi, które mają wspomagać (wspierają) siły lądowe, powietrzne i morskie oraz zapewniać funkcjonowanie państwa przeciwnika w okresie konfliktu zbrojnego. Dlatego zastosowano pojęcie szersze - „zasoby”, które zawiera (obejmuje) wszystkie grupy obiektów (celów), mogących być przedmiotem oddziaływania bojowego sił powietrznych (lotnictwa uderzeniowego).

Wszystkie operacje WLOP i korpusów ze względu na środowisko w którym będą prowadzone, zaliczane będą do operacji powietrznych.

Ze względu zaś na charakter działań i realizowane cele główne można je podzielić na zaczepne i obronne, choć w każdej z nich (z uwagi na wyposażenie WLOP) będą prowadzone operacyjne działania defensywno-ofensywne. Będą one miały również swój rozmach, tj. ilościowe i jakościowe wskaźniki przestrzenno-czasowe, charakteryzujące poszczególne operacje, a odnoszące się do: szerokości ich prowadzenia, głębokości operacyjnej (działań defensywnych i ofensywnych) oraz czasu trwania i wysiłku sił powietrznych. Problematyka ta jest treścią kolejnego podrozdziału.

1.4. Istota operacji Sił Powietrznych (WLOP i korpusów)

Przyjmując przedstawione założenia (kryteria) wyznaczające operacje, można ująć, że **operacja sił powietrznych (WLOP) - to całokształt działań operacyjnych i taktycznych związków i oddziałów lotnictwa taktycznego i obrony powietrznej, prowadzonych według jednego zamiaru i planu, dla osiągnięcia wspólnego celu. Prowadzi się je w określonym rejonie i czasie, w ścisłym współdziałaniu z wojskami lądowymi i marynarką wojenną, w ramach połączonych operacji Sił Zbrojnych RP.**

Istotę operacji korpusu sił powietrznych można zdefiniować podobnie, z tym, że:

- będzie ona częścią składową operacji sił powietrznych;
- wzajemne jej powiązania (współdziałanie) będą się odnosiły do sąsiedniego związku sił powietrznych (korpusu) oraz związków operacyjno-taktycznych wojsk lądowych i marynarki wojennej.

Każda operacja sił powietrznych (WLOP, korpusów) ma odpowiedni **rozmach**, określony odpowiednimi (ilościowymi) wskaźnikami przestrzennymi, czasowymi i innymi. Podstawowymi wskaźnikami rozmachu operacji sił powietrznych są: szerokość i głębokość operacji (działań defensywnych i ofensywnych); czas trwania operacji; wysiłek WLOP (korpusów).

Szerokość i głębokość operacji uzależniona będzie, przede wszystkim, od skali konfliktu zbrojnego oraz możliwych (oczekiwanych) zasięgów i pasów oddziaływania bojowego ŚNP. W przypadku najszerszego konfliktu, głębokość defensywnych działań operacyjnych (OP) może objąć, w pełnym zakresie, rejony obrony korpusów i całe terytorium naszego kraju, zaś ich szerokość może być zwiększona o strefę nadmorską (w przypadku zagrożenia nalotami ŚNP od strony wybrzeża).

W razie konfliktu lokalnego, jeśli działania (naloty) przeciwnika powietrznego będą miały miejsce w ograniczonym rejonie (np. naloty na wąskim froncie, selektywne uderzenia na wybrane obiekty rozmieszczone na niewielkim obszarze), wówczas działaniami defensywnymi może być objęta tylko całość, albo nawet część rejonu obrony korpusu. A zatem - szerokość i głębokość operacyjnych działań obronnych będzie stosunkowo niewielka. Może się jednak powiększać, proporcjonalnie do zwiększania rozmachu (szerokości, głębokości) nalotów przez ŚNP przeciwnika.

Każda operacja sił powietrznych (WLOP) i operacja korpusu ma również swoją głębokość i szerokość ofensywnych zadań (działań) operacyjnych, czyli głębokość i szerokość oddziaływania bojowego lotnictwa myśliwsko-bombowego i rozpoznawczego. One również zależą od skali konfliktu oraz

zamiarów kampanii strategicznej i operacji sił powietrznych. Mogą więc obejmować całą szerokość (lub część) ugrupowania operacyjnego i terytorium przeciwnika oraz głębokość - od niewielkiej (np. do 100 km) do maksymalnej, uwarunkowanej taktycznymi promieniami działania samolotów.

Kolejnym wskaźnikiem rozmachu operacji sił powietrznych (WLOP, korpusów) jest jej czas trwania.

Dla każdej operacji może on być różny. Zależy, w głównej mierze, od skali konfliktu zbrojnego; wariantu obrony RP i czasu trwania operacji połączonych, prowadzonych w ramach kampanii strategicznej; rodzajów tych operacji (powietrzna - obronna, zaczepna; lądowa - obronna, w tym przeciwuderzenie strategiczne i zaczepna - przeciwnatarcie; morska - obronna, zaczepna i in.), rodzajów operacji sił powietrznych; rozwoju sytuacji operacyjno-strategicznej; koncepcji użycia sił powietrznych i innych czynników. Uwarunkowań tych jest tak wiele i tak są od siebie zależne, że każda próba ustalenia czasu trwania różnych operacji sił powietrznych (np. 4-6 dób) byłaby mało wiarygodna. Muszą one bowiem być określone, w konkretnych warunkach, stosownie do możliwego (założonego) scenariusza kampanii prowadzonej przez agresora i nasze siły zbrojne. Uwaga ta dotyczy również - wskazanych wcześniej - wskaźników przestrzennych, określających rozmach operacji sił powietrznych.

W klasycznym ujęciu, rozmach operacji charakteryzuje ponadto średnie tempo operacji, wyrażone w km/dobę. Wskaźnik ten dotyczy, oczywiście, operacji lądowych, jest właściwy tylko dla wojsk lądowych i nie może mieć zastosowania do operacji sił powietrznych.

Czy oznacza to, że w działalności sił powietrznych nie występują takie elementy ich zastosowania bojowego, które są właściwe tylko dla lotnictwa i OP, i które mogą określać ich operacje? Analizy wskazują, że występuje wiele takich właściwości, z których - jako wskaźnik rozmachu operacji sił powietrznych - proponuje się uznać wysiłek lotnictwa i OP w: operacjach powietrznych (obronnych, zaczepnych); operacjach prowadzonych przeciwko zasobom lądowym, morskim i w innych. Wysiłek ten, wyrażony liczbą

lotów lotnictwa i liczbą jednostek ognia rakiet przeciwlotniczych w operacji, najpełniej odzwierciedla zaangażowanie sił powietrznych i - wraz ze wskazanymi wskaźnikami przestrzenno-czasowymi - obrazowałby w całym zakresie rozmach każdej operacji WLOP (korpusu).

Wysiłek sił powietrznych w operacji zależy od wielu czynników. Na jego wielkość wpływają m.in. zamiary przeprowadzenia kampanii obronnej i występujących w jej ramach operacji połączonych; rola sił powietrznych w każdej operacji i przewidywany zakres ich zadań; zgromadzone w okresie pokoju zapasy środków materiałowych (bojowych), przewidziane do wykorzystania w konflikcie zbrojnym; pożądane natężenie działań lotnictwa i użycie rakiet przeciwlotniczych; możliwości odtwarzania gotowości bojowej; czas trwania każdej operacji i inne uwarunkowania.

Podobnie jak to wskazywano prezentując czas trwania operacji, także wysiłek sił powietrznych w poszczególnych operacjach WLOP (korpusów) trudno jest racjonalnie lub nawet w stopniu przybliżonym - określić. Toteż w okresie planowania kampanii strategicznej (i każdej operacji sił powietrznych) dowódca WLOP (korpusu) musi ustalać wielkość wysiłku, uwzględniając konkretną sytuację operacyjno-strategiczną i wymienione wcześniej czynniki.

Reasumując, każdą operację sił powietrznych (WLOP, korpusów) charakteryzują wskaźniki ilościowe i przestrzenno-czasowe, określające jej rozmach. Należą do nich:

- szerokość i głębokość operacji (operacyjnych działań defensywnych i ofensywnych);
- czas trwania operacji;
- wysiłek sił powietrznych (liczba lotów lotnictwa i jednostek ognia przeciwlotniczego).

Przedstawione informacje określające (identyfikujące) operacje sił powietrznych stanowią wystarczającą podstawę do ich syntetycznego zaprezentowania. Będzie to treścią rozdziału następnego.

2. CELE I ZADANIA OPERACJI SIŁ POWIETRZNYCH (WLOP)

2.1. Operacja obronna sił powietrznych (WLOP)

Operacja obronna sił powietrznych (WLOP) prowadzona jest w ramach powietrznej operacji obronnej Sił Zbrojnych RP. Z reguły będzie to pierwsza operacja, w początkowym okresie konfliktu zbrojnego⁹.

Cele operacji obronnej sił powietrznych (WLOP) - wynikające z ogólnego celu powietrznej operacji obronnej, celów prowadzenia kampanii strategicznej i generalnych zamiarów obrony kraju - mogą być następujące:

* W wymiarze rzeczowym: zadanie nieprzyjacielowi takich strat - w siłach powietrznych oraz w wybranych obiektach o znaczeniu strategiczno-operacyjnym i w infrastrukturze państwa - aby utrudnić mu wywalczenie przewagi w powietrzu i dezorganizowanie kierowania państwem i siłami zbrojnymi, a także ograniczyć możliwość dalekonośnego oddziaływania ogniowego na terytorium naszego kraju; tym samym - tworzyć dogodne warunki do skutecznego prowadzenia lądowych i morskich operacji obronnych.

* W wymiarze przestrzennym: niszczenie środków napadu powietrznego w powietrzu, nad całym obszarem kraju oraz przeniesienie destrukcyjnych działań (lotniczych uderzeń ogniowych) na terytorium nieprzyjaciela (zwalczanie obiektów rozmieszczonych na jego obszarze od samego początku działań zbrojnych), do głębokości 200 - 300 km.

* W wymiarze czasowym: zmuszenie nieprzyjaciela do skorygowania swoich zamiarów, dotyczących prowadzenia operacji zaczepnych w wymiarze powietrznym, lądowym i morskim, a tym samym - zyskanie czasu niezbędnego do likwidacji skutków uderzeń z powietrza oraz ugrupowania (przegrupowania) obronnego wojsk lądowych, marynarki wojennej i sił powietrznych.

⁹ Patrz rys. 1 i 2 (podrozdział 1.3).

Praktyczną egzemplifikacją tak formułowanych celów będzie wykonywanie, przez siły powietrzne (WLOP), dwóch zadań głównych: walki o przewagę w powietrzu oraz zwalczania systemu kierowania państwem, zasobów i infrastruktury przeciwnika.

Pomyślna realizacja zadań i osiągnięcie wskazanych celów w operacji obronnej sił powietrznych będą najpełniej determinowały skuteczny przebieg powietrznej operacji obronnej Sił Zbrojnych RP. Siły powietrzne spełniają bowiem, w tej operacji, podstawową rolę.

W operacji obronnej WLOP wykonywane są - równocześnie i przemiennie - dwa rodzaje działań operacyjnych: działania defensywne i działania ofensywne.

Działania defensywne uważane za najważniejsze w tej operacji, wykonuje lotnictwo myśliwskie oraz wszystkie naziemne środki OP, zintegrowane w jednolitym systemie obrony powietrznej. Są to siły i środki korpusów OP oraz obrony przeciwlotniczej wojsk lądowych i marynarki wojennej.

Istota działań defensywnych polega na odpieraniu zmasowanych (i innych) nalotów środków napadu powietrznego i niszczeniu celów powietrznych (samolotów pilotowanych i bezpilotowych, rakiet) nad terytorium kraju. Działania te wykonywane będą w ramach osłaniania przed rozpoznaniem i uderzeniami z powietrza: zgrupowań obronnych wojsk lądowych i marynarki wojennej, baz lotniczych i morskich, stanowisk kierowania państwem i dowodzenia siłami zbrojnymi oraz najważniejszych ośrodków administracyjno-gospodarczych.

Działania ofensywne wykonuje lotnictwo myśliwsko-bombowe. W uderzeniach odwetowych - zwalcza lotnictwo na lotniskach, niszczy bazy lotnicze, obezwładnia system dowodzenia lotnictwem i OP, dezorganizuje system kierowania państwem i siłami zbrojnymi, zwalcza dalekonośne środki oddziaływania ogniowego, wykonuje uderzenia na infrastrukturę i wybrane zakłady gospodarcze (zbrojeniowe) przeciwnika. Są to więc działania, mające znamiona swoistej kontrofensywy powietrznej, realizowane w głębi terytorium przeciwnika, głównie w celu osłabienia sił powietrznych, a także zdeorganizowania funkcjonowania państwa i zmniejszenia zasobów, wspierających działania jego sił zbrojnych.

2.2. Operacja zaczepna sił powietrznych (WLOP)

Operacja zaczepna sił powietrznych (WLOP) prowadzona jest w ramach powietrznej operacji zaczepnej Sił Zbrojnych RP, tj. operacji, która może poprzedzać przeciwuderzenie strategiczne lub przeciwnatarcie. Jej celem jest bowiem wywalczenie przewagi w powietrzu, co najmniej na kierunku wykonywania zwrotu zaczepnego wojsk lądowych.

W operacji tej główną rolę spełniają również siły powietrzne. Może ona mieć miejsce w końcowej części strategicznej kampanii obronnej¹⁰.

Cele operacji zaczepnej sił powietrznych mogą być następujące:

* W wymiarze rzeczowym: zadanie siłom powietrznym przeciwnika takich strat, aby uzyskać przewagę w powietrzu i stworzyć dogodne warunki do pomyślnego prowadzenia zwrotów (operacji) zaczepnych na lądzie i morzu.

* W wymiarze przestrzennym: niszczenie lotnictwa i jego infrastruktury oraz naziemnych środków OP w całym obszarze działań (nad terytorium własnym i na pełną głębokość ugrupowania operacyjnego przeciwnika).

* W wymiarze czasowym: zmuszanie przeciwnika do zweryfikowania planów dotyczących użycia jego sił powietrznych i spowodowanie konieczności wymuszonego planowania i prowadzenia powietrznej operacji obronnej; tym samym - zyskanie czasu na przechwycenie inicjatywy i przewagi w powietrzu oraz ukształtowanie warunków, zapewniających przejście wojsk do zwrotów (operacji) zaczepnych.

Cele te siły powietrzne będą osiągały w wyniku wykonywania jednego zadania głównego: walki o przewagę w powietrzu. Pozostałe zadania główne będą realizowane w innych operacjach sił powietrznych (WLOP), prowadzonych w ramach połączonych operacji lądowych i morskich, w tym samym czasie co powietrzna operacja zaczepna.

¹⁰ Patrz rys. 1 i 2 (podrozdział 1.3).

W operacji zaczepnej WLOP, podobnie jak w operacji obronnej sił powietrznych, realizowane są równocześnie dwa rodzaje działań operacyjnych: defensywne i ofensywne.

Istota działań defensywnych nie różni się specjalnie od zaprezentowanych w operacji obronnej. Jedynie priorytety osłony przed uderzeniami z powietrza są inne. Jednym z głównych priorytetów osłony musi być bowiem drugi rzut strategiczny w rejonie ześrodkowania, a także w czasie przegrupowania i wprowadzenia do bitwy (zwrotu zaczepnego).

Działania ofensywne, podstawowe w tej operacji, prowadzi lotnictwo myśliwsko-bombowe. Główny jego wysiłek koncentrowany jest na zwalczaniu lotnictwa na lotniskach, niszczeniu baz lotniczych i ich infrastruktury, dezorganizowaniu dowodzenia siłami powietrznymi, obezwładnianiu naziemnych środków obrony powietrznej, niszczeniu logistyki sił powietrznych oraz infrastruktury i zasobów wspierających działania lotnictwa i OP przeciwnika.

2.3. Operacje WLOP przeciwko zasobom powietrznym

Jak wykazano w rozdziale poprzednim operacje te są elementami składowymi operacji sił powietrznych przeciwko zasobom lądowym i morskim¹¹. Wspólnie operacje te prowadzone są w ramach operacji lądowych i morskich Sił Zbrojnych RP.

Jak wiadomo, operacje lądowe (morskie) mogą być obronne lub zaczepne. Dlatego też, cele operacji WLOP przeciwko zasobom powietrznym przeciwnika będą różne.

¹¹ Oddzielne potraktowanie (ujęcie) operacji WLOP przeciwko zasobom powietrznym i operacji przeciwko zasobom lądowym (morskim) wynika z konieczności uniknięcia powtórzeń. Istota walki z siłami powietrznymi przeciwnika w operacjach lądowych i morskich jest bowiem bardzo podobna. Natomiast właściwości działań i specyfika wykonania zadań nad lądem i morzem (dość znacznie różniące się) - nie są tematem tego materiału.

Prowadzone w czasie lądowych (morskich) operacji obronnych, będą miały na celu - przede wszystkim - osłabienie przewagi powietrznej przeciwnika, przejęcie inicjatywy i zdobycie dominacji w przestrzeni powietrznej.

Natomiast jeśli operacje lądowe (morskie) będą miały charakter zaczepny, wówczas należy oczekiwać, że przewaga w powietrzu będzie należała do naszych wojsk. Stąd też, operacje WLOP przeciwko zasobom powietrznym, prowadzone w tym czasie, będą miały na celu - przede wszystkim - utrzymanie (wywalczonej już wcześniej) przewagi w powietrzu lub nawet jej pogłębienie (zdobycie panowania w powietrzu).

Głównym zadaniem WLOP w operacjach sił powietrznych, przeciwko zasobom powietrznym przeciwnika, będzie więc walka o przewagę w powietrzu (o jej zdobycie lub utrzymanie). Głównym zaś obiektem działań - siły powietrzne przeciwnika oraz infrastruktura i zasoby wspierające użycie jego lotnictwa i obrony powietrznej.

Operacyjne działania - defensywne i ofensywne - prowadzone w ramach operacji WLOP przeciwko zasobom powietrznym przeciwnika, nie różnią się istotnie od zaprezentowanych wcześniej.

2.4. Operacja sił powietrznych przeciwko zasobom lądowym (i powietrznym)

Ta operacja WLOP jest częścią składową operacji lądowej Sił Zbrojnych RP.

Operacje lądowe mogą mieć charakter obronny lub zaczepny. Stąd też, cele różnych rodzajów tych operacji będą miały wpływ na cele operacji sił powietrznych.

Cele operacji sił powietrznych przeciwko zasobom lądowym mogą być następujące:

* W wymiarze rzeczowym: w lądowej operacji obronnej - zadanie nieprzyjacielowi (lądowym zgrupowaniom uderzeniowym i wybranym obiektom infrastruktury i zasobów militarnych) takich strat, które utrudnią mu

kontynuowanie działań zaczepnych i ukształtują warunki, w których nasze wojska lądowe będą mogły skutecznie realizować zadania operacyjne.

Natomiast w lądowej operacji zaczepnej - zadanie nieprzyjacielowi takich strat (lądowym zgrupowaniom obronnym oraz w zasobach i infrastrukturze), aby utrudnić mu powstrzymywanie natarcia naszych wojsk.

* W wymiarze przestrzennym: w lądowej operacji obronnej - rozpoznawanie i zwalczanie obiektów naziemnych nieprzyjaciela, rozmieszczonych w całej głębokości jego ugrupowania operacyjnego; także tworzenie warunków ułatwiających wojskom lądowym utrzymanie bronionego terenu i odzyskanie utraconych rejonów.

W operacji zaczepnej - rozpoznawanie i zwalczanie sił i środków nieprzyjaciela, rozmieszczonych w całej głębokości ugrupowania operacyjnego, a także dyslokowanych na jego terytorium.

* W wymiarze czasowym: w lądowej operacji obronnej - opóźnienie natarcia nieprzyjaciela i przyspieszenie przegrupowania własnych sił z różnych kierunków, a tym samym - zyskanie czasu potrzebnego na zorganizowanie lądowych zgrupowań uderzeniowych, przeznaczonych do wykonania przeciwwuderzenia (przeciwnatarcia), w celu odtworzenia położenia pierwotnego.

W operacji zaczepnej - ograniczenie czasu nieprzyjaciela na organizowanie kolejnych rubieży obrony i wykonanie przeciwwuderzenia, osiągnięte w wyniku dezorganizowania przegrupowujących się (wycofujących) wojsk oraz niszczenia komunikacji i przewozów.

Ponadto, w każdej z tych operacji WLOP będzie niszczył siły powietrzne w całej przestrzeni działań (nad ugrupowaniem własnym i w głębi ugrupowania przeciwnika), w celu przechwycenia lub pogłębienia przewagi w powietrzu.

Z istoty przytoczonych celów wynika, że w operacji sił powietrznych, przeciwko zasobom lądowym i powietrznym, WLOP będzie realizował - w działaniach defensywnych i ofensywnych - wszystkie trzy zadania główne:

walkę o przewagę w powietrzu, wsparcie lotnicze wojsk oraz zwalczanie systemu zasobów, infrastruktury i kierowania państwem.

Wsparcie lotnicze wojsk oraz zwalczanie infrastruktury, zasobów i przywództwa (ataki strategiczne) będzie realizowane w działaniach ofensywnych.

Wsparcie lotnicze wojsk obejmuje: izolowanie obszaru operacji (rejonu działań), wsparcie ogniowe wojsk lądowych, rozpoznanie powietrzne i transport powietrzny.

Izolowanie obszaru operacji ma na celu okresowe niedopuszczenie, do rejonu działań, świeżych sił przeciwnika oraz uniemożliwienie zasilania jego wojsk, będących w pierwszym rzucie. Cel ten osiąga się, głównie w wyniku zwalczania drugich rzutów i odwodów operacyjnych (strategicznym) oraz dezorganizowania tyłów operacyjnych, komunikacji i przewozów. W ramach izolowania lotnictwo niszczy także desanty i siły powietrznoszturmowe przeciwnika, w rejonach załadowania, podczas przelotu¹² i w rejonach wylądowania (działań).

Wsparcie ogniowe wojsk lądowych przez lotnictwo myśliwsko-bombowe, polega na niszczeniu wojsk i obiektów przeciwnika w interesie związków operacyjnych sił lądowych. Lotnictwo zwalcza obiekty rozmieszczone zarówno w strefie taktycznej, jak i operacyjnej. Dlatego m.in., lotnicze wsparcie ogniowe dzieli się na bezpośrednie i pośrednie (ogólne).

Lotnicze wsparcie bezpośrednie¹³ polega na wykonywaniu uderzeń ogniowych przez lotnictwo na korzyść związków taktycznych i operacyjnych wojsk lądowych, w ogniowym i taktycznym współdziałaniu z nimi, czyli - z reguły - do głębokości ugrupowania przeciwrzutowych ZT wojsk lądowych przeciwnika. Rezultaty wsparcia bezpośredniego są na ogół niezwłocznie odczuwalne przez walczące z przeciwnikiem wojska. Zakres wsparcia bezpośredniego, wykonywanego przez lotnictwo myśliwsko-bombowe, nie bę-

¹² W czasie przelotu są one niszczone również przez naziemne środki OP.

¹³ W Siłach Powietrznych NATO używany jest taki sam termin.

dzie jednak zbyt szeroki. Główne bowiem, wykonywać je będą śmigłowce uderzeniowe ze składu lotnictwa wojsk lądowych.

Lotnicze wsparcie pośrednie (ogólne)¹⁴ polega na wykonaniu uderzeń ogniowych - przez lotnictwo - w strefie taktyczno-operacyjnej, we współdziałaniu operacyjnym z wojskami lądowymi, czyli do głębokości ugrupowania związku operacyjnego (operacyjno-taktycznego) wojsk lądowych nieprzyjaciela. Rezultaty tego wsparcia wpływają pośrednio (ujawniają się po pewnym czasie), a niekiedy nawet bezpośrednio (np. niezwłocznie po zniszczeniu rakiet ziemia-ziemia), na przebieg bitwy i operacji wojsk lądowych.

Wspierając walczące wojska, lotnictwo zwalcza, przede wszystkim: system dowodzenia wojskami, broń precyzyjnego rażenia, śmigłowce (szczególnie uderzeniowe) na lądowiskach, odwody i drugie rzuty operacyjno-taktyczne, artylerię lufową i raketową oraz inne obiekty, determinujące zdolności bojowe pierwszorzutowych związków wojsk lądowych przeciwnika.

Rozpoznanie powietrzne prowadzone będzie w całym pasie operacji lądowej, z wyraźną koncentracją na głównym wysiłku obrony lub głównym kierunku natarcia. Działalność lotnictwa rozpoznawczego zapewnić ma dostarczenie, do sztabów operacyjnych wojsk lądowych, informacji umożliwiających prawidłowe określenie głównych kierunków działań przeciwnika oraz pozyskiwanie danych o ugrupowaniu i działaniach jego wojsk.

Główne zadania lotnictwa rozpoznawczego będą obejmowały: ustalanie składów lądowych zgrupowań uderzeniowych (obronnych) i kierunków ich działań, wykrywanie i śledzenie przegrupowań odwodów operacyjnych, wykrywanie i obserwację rozmieszczenia stanowisk dowodzenia i broni precyzyjnego rażenia oraz śledzenie działalności operacyjnego systemu zabezpieczenia logistycznego i głównych kierunków przewozów przeciwnika.

¹⁴ W Pakcie Północnoatlantyckim stosowany jest termin: izolacja pola walki.

Transport powietrzny w operacjach lądowych zapewnić ma: szybkie wzmocnienie ugrupowania obronnego (lub zaczepnego) na decydujących kierunkach; wzmocnienie doraźnie organizowanej kolejnej rubieży w głębi obrony lub wojsk nacierających na kierunku głównym; ciągłość zasilania materiałowego, zwłaszcza w warunkach kryzysu zaopatrzeniowego; desantowanie taktycznych desantów ze składu sił powietrznodesantowych.

Działania samolotów transportowych prowadzone będą głównie nad ugrupowaniem własnych wojsk lądowych, niekiedy zaś nad ugrupowaniem przeciwnika (np. w czasie desantowania, wzmocniania wojsk będących w okrążeniu, czy też przewożenia grup specjalnych).

W operacji sił powietrznych przeciwko zasobom lądowym i powietrznym, WLOP - równocześnie ze wsparcie lotniczym wojsk lądowych i walka o przewagę w powietrzu - będzie zwalczał system przywództwa, zasobów i infrastruktury przeciwnika. Działania te były sygnalizowane już wcześniej (w operacjach powietrznych) i dlatego nie jest celowe ich dalsze rozwijanie.

2.5. Operacja sił powietrznych (WLOP) przeciwko zasobom morskim (i powietrznym)

Operacja ta będzie częścią operacji morskiej Sił Zbrojnych RP. WLOP będzie organizował taką operację w razie bardzo szerokiego angażowania sił powietrznych do zwalczania zasobów morskich przeciwnika, np. w czasie walki z jego desantem operacyjno-taktycznym i zagrożenia trwałości systemu naszej obrony od strony morza. Zakres udziału sił powietrznych w operacji morskiej najczęściej jednak nie będzie tak duży. WLOP może wówczas prowadzić wspólną operację przeciwko zasobom lądowym, morskim i powietrznym, wchodzącą w skład operacji lądowej i operacji morskiej Sił Zbrojnych RP.

Cele operacji sił powietrznych przeciwko zasobom morskim (i powietrznym) mogą być następujące:

* W wymiarze rzeczowym: zadanie siłom nawodnym floty i jej lotnictwu oraz wybranym obiektom infrastruktury morskiej nieprzyjaciela takich strat, aby utrudnić mu prowadzenie operacji i zapewnić warunki do skutecznego wykonania zadań operacyjnych przez marynarkę wojenną.

* W wymiarze przestrzennym: niszczenie celów powietrznych i morskich sił nawodnych w całej przestrzeni działań, szczególnie w strefie operacyjnej marynarki wojennej.

* W wymiarze czasowym: opóźnienie (uniemożliwienie) osiągania celów operacji przez flotę przeciwnika, a tym samym zyskiwanie czasu, potrzebnego do tworzenia silnych zgrupowań okrętów bojowych marynarki i wspólnego odpierania agresji od strony morza.

Dokonane analizy wskazują, że w operacji przeciwko zasobom powietrznym i morskim siły powietrzne będą walczyły o przewagę w powietrzu i na morzu, wspierały marynarkę wojenną oraz zwalczały zasoby i infrastrukturę morską przeciwnika. Zadania te będą realizowały w operacyjnych działaniach defensywnych i ofensywnych.

Walka o przewagę w powietrzu, w tej operacji, będzie podobna jak w innych.

Walkę o przewagę na morzu lotnictwo rozpocznie już od pierwszych chwil konfliktu zbrojnego i będzie ją kontynuowało (wraz z siłami marynarki) do końca operacji. Zdobycie przewagi lub jej utrata może bowiem znacznie zdeterminować końcowe rezultaty operacji morskiej.

W ramach tej walki lotnictwo będzie niszczyło, przede wszystkim, okrętowe grupy uderzeniowe, operujące poza strefą marynarki lub podchodzące od strefy operacyjnej MW. Będą to więc działania na dużych głębokościach, co wymaga szczególnego zabezpieczenia lotnictwa, wykonującego zadania nad morzem (w warunkach specyficznych i trudnych).

Zwalczanie infrastruktury i zasobów przez lotnictwo obejmuje, głównie, wykonywanie uderzeń na porty i bazy morskie oraz ich infrastrukturę. Część działań, jeśli pozwolą na to taktyczne promienie działania samolotów,

może być skierowana przeciwko systemowi zasilania w paliwa (rafinerie) i wybranym stoczniom przeciwnika.

Wsparcie lotnicze marynarki wojennej obejmuje, przede wszystkim, działalność ogniową lotnictwa myśliwsko-bombowego, choć nie można wykluczyć okresowego użycia lotnictwa rozpoznawczego i transportowego.

Działania lotnictwa uderzeniowego, wspierającego marynarkę wojenną, prowadzone będą głównie we współdziałaniu z jej siłami nawodnymi. Wnioski z możliwego przebiegu operacji wskazują na celowość użycia lotnictwa, przede wszystkim, do niszczenia najgroźniejszych jednostek nawodnych przeciwnika - zwłaszcza zespołów kutrów raketowych oraz fregat i niszczycieli, czyli okrętów stosunkowo niewielkich, silnie uzbrojonych i szybkich, z którymi walka sił marynarki będzie bardzo trudna. Lotnictwo powinno niszczyć również okręty próbujące minować nasze bazy i porty morskie; także inne, które zagrażają pomyślnemu przebiegowi operacji morskiej i obronie wybrzeża.

Szczególnie szerokiego zaangażowania lotnictwa trzeba oczekiwać w razie walki z desantem morskim przeciwnika. Powinno ono - jeśli zapewni to możliwa głębokość oddziaływania bojowego - rozpocząć zwalczanie desantu już w rejonach załadowania.

Uderzenia lotnictwa celowo jest wówczas koncentrować na niszczeniu okrętów transportowo-desantowych w portach, wojsk desantu - w rejonach ześrodkowania i załadowania, a następnie sił floty - w czasie ich przechodzenia do rejonu formowania oddziałów (zespołów) desantowych.

Zwalczanie desantu - podczas przejścia morzem i w rejonie manewrowania - jest priorytetowym zadaniem lotnictwa. Główny jego wysiłek skupia się na niszczeniu zespołu desantowego, przewożącego siły pierwszego rzutu desantu, zwłaszcza zaś jego rzutu szturmowego.

Podczas lądowania desantu, lotnictwo niszczy głównie okręty desantowe, okręty uczestniczące w ogniowym przygotowaniu desantowania, okręty trałowe (wykonujące przejścia w zagrodach minowych) i wreszcie - kolejne

fale amfibijnych i małych okrętów desantowych, podchodzących do rejonu lądowania.

Następnie lotnictwo koncentruje uderzenia na drugim rzucie desantu, podczas przejścia morzem oraz izoluje desant przed siłami wzmocnienia i zaopatrzenia.

Operacja sił powietrznych przeciwko zasobom morskim przeciwnika będzie się odbywała w tym samym czasie co inne operacje (np. przeciwko zasobom lądowym). Wymagać to będzie szczególnego natężenia działań operacyjnych sił powietrznych, przenoszenia koncentracji wysiłku z jednej operacji na inne, a w odniesieniu do lotnictwa uderzeniowego - także przezbrajania samolotów, gdyż ich uzbrojenie do zwalczania obiektów nawodnych i lądowych z reguły będzie inne. Uwarunkowania te muszą być uwzględnione podczas przygotowywania i prowadzenia operacji sił powietrznych.

2.6. Operacje związków operacyjno - taktycznych Sił Powietrznych

Po zorganizowaniu korpusów sił powietrznych, tj. związków operacyjno - taktycznych WLOP - wyposażonych zarówno w defensywne środki OP, jak i w lotnictwo o charakterze ofensywnym (np. lotnictwo wielozadaniowe lub myśliwsko - bombowe) - będą one mogły prowadzić operacje przeciwko zasobom powietrznym, lądowym i morskim, w ramach wszystkich operacji sił powietrznych i Sił Zbrojnych RP.

Istota operacji korpusów WLOP przeciwko zasobom powietrznym, lądowym i morskim, nie odbiega znacząco od zaprezentowanych operacji sił powietrznych. Mają one, oczywiście, mniejszy rozmach przestrzenny, uczestniczy w nich także mniej sił niż w operacjach WLOP. Szczegółowe przedstawienie przebiegu operacji korpusów doprowadziłoby jednak do wielu powtórzeń.

*

Zaprezentowane poglądy, dotyczące operacji sił powietrznych, mogą wzbudzić wątpliwości, a nawet - kontrowersje. Celem jednak była próba dowiedzenia, że **działania operacyjne - zarówno WLOP, jak i korpusów - spełniają wszystkie kryteria stawiane operacjom w polskiej teorii sztuki wojennej.**

Stąd też, dalsze utrzymywanie (w teorii i podczas ćwiczeń), że jedyną formą użycia WLOP i korpusów są działania w operacjach Sił Zbrojnych RP - trzeba uznać za nieprzekonujące. Wydaje się, że nadszedł czas lansowania równorzędności sił powietrznych z innymi rodzajami sił zbrojnych i operacji WLOP (korpusów) - jako formy ich użycia w kampanii strategicznej.

Przyjęcie takich założeń wymagało będzie zmian w pracach sztabów sił powietrznych, w procedurach decyzyjnych, planach i innych dokumentach bojowych. Zwiększona autonomiczność planistyczna WLOP spowoduje konieczność precyzyjnego zrozumienia i uwzględnienia celów całej kampanii oraz jej różnych operacji, określenia priorytetów działań i wyboru odpowiednich zadań, wariantowania użycia sił i środków, czy też wysiłków lotnictwa i obrony powietrznej. Problematyka ta wymaga jednak dalszych studiów, nie została ujęta w niniejszym opracowaniu.

Zawarto w nim natomiast identyfikację operacji, zarysowano wskaźniki określające rozmach, przyjęto nazwy poszczególnych operacji oraz naszkicowano cele i istotę ich prowadzenia. Są to zagadnienia nowe, które powinny skłonić do głębokiej refleksji operacyjnej. Trzeba jednak zaznaczyć, że ulegną one określonym zmianom po włączeniu Polski do NATO. W układzie koalicyjnym przyjmuje się bowiem, że kompanię powietrzną i wchodzące w jej skład operacje (fazy) powietrzne planuje się na szczeblu regionu (np. Europy Środkowej). Na szczeblu CAOC ustala się natomiast dobowe zadania bojowe dla wykonawców. Są one określane na podstawie dyrektywy, opracowywanej w AIRCENT.

Problematyka dotycząca operacji powietrznych według poglądów NATO będzie treścią innego materiału. Natomiast w załączniku nr 1 do niniejszego opracowania zobrazowano wybrane elementy planistyczne, aby już w tym materiale wskazać na możliwy sposób podejścia do planowania operacji powietrznych we WLOP i jego korpusach.

ZAKOŃCZENIE

Do czasu wejścia Polski do struktur NATO należy założyć, że podstawową formą użycia Wojsk Lotniczych i Obrony Powietrznej oraz korpusów Sił Powietrznych są operacje, nie zaś działania jak to się przyjmuje w teorii i praktyce naszych sił zbrojnych.

Operacje te mają swoje parametry (rozmach, przestrzeń, czas itp.) oraz różne cele i zadania. Zależy to od rodzajów operacji Sił Powietrznych i całych Sił Zbrojnych RP.

W niniejszym opracowaniu zaprezentowano autorski (osobisty) pogląd na operacje powietrzne. Zasygnalizowano również problematykę planowania kampanii powietrznej według poglądów obowiązujących w Pakcie Północnoatlantyckim. Stworzono w ten sposób możliwość porównania rozwiązań obowiązujących w NATO i w polskiej teorii sztuki operacyjnej.

Przyjęcie Polski do NATO spowoduje weryfikację założeń sztuki operacyjnej sił powietrznych (WLOP). Wówczas operacje będą prowadziły wszystkie siły regionalne, nie zaś narodowe związki operacyjne. Problematyka ta będzie przedmiotem innych materiałów, które będą wydawane w roku bieżącym i w latach następnych.

BIBLIOGRAFIA

1. *AJP - 1A. Allied Joint Operations Doctrine*. NATO Military Agency For Standardization, 1997.
2. *ATP - 42 B. Counter Air Operations*. NATO MAS.
3. *Leksykon wiedzy wojskowej*. Wyd. MON, 1979.
4. Michalak W., *Identyfikacja operacji sił powietrznych*. Przegląd WLOP nr 9/1997.
5. Michalak W., *Istota operacji sił powietrznych*. Przegląd WLOP nr 10/1997.
6. *Sztuka operacyjna Wojsk Lotniczych*, ASG WP 1988.
7. *Sztuka operacyjna Wojsk Obrony Powietrznej Kraju*, ASG WP 1986.
8. Tomaszewski A., Michalak W. i inni, *Podstawowe kategorie sztuki wojennej*, AON 1996.
9. *Wybrane aspekty sztuki operacyjnej WLOP*, AON 1998.
10. Zabłocki E., *Siły Powietrzne w systemie obronnym państwa*, AON 1995.

Druk AON nr 774/WW

**IDEA PLANOWANIA KAMPANII POWIETRZNEJ
W REGIONALNYM DOWÓDZTWIE
POŁĄCZONYCH SIŁ POWIETRZNYCH NATO**

Opracowano na podstawie:

* *AJP - 1A Allied Joint Operations Doctrine*. NATO Military Agency For Standardization, styczeń 1997.

* Materiały z seminarium z oficerami Wydziału Sił Powietrznych Akademii Dowodzenia RFN, marzec 1997.

* M. Ciszewski, *Planowanie kampanii powietrznych*, marzec 1997.

HIERARCHIA POŁĄCZONEJ KAMPANII

CELE POLITYCZNE

CELE WOJSKOWE SOJUSZU

CELE WOJSKOWE NA
TEATRZE

CELE WOJSKOWE
W REGIONIE

PLAN KAMPANII NA TDW

REGIONALNY PLAN KAMPANII

ACC

NCC

LCC

AIRCENT

BALTAP

LANDCENT

PLANOWANIE KAMPANII POWIETRZNYCH

ZASADY PLANOWANIA KAMPANII:

- ◆ **OPARCIE NA WIZJI I ZAMIARZE DOWÓDCY**
- ◆ **SKIEROWANIE PRZECIWKO NAJWAŻNIEJSZYM
OBIEKTOM PRZECIWNIKA (CENTERS OF GRAVITY)**
- ◆ **OBEJMUJE SERIĘ WZAJEMNIE POWIĄZANYCH OPERACJI
(FAZOWANIE)**
- ◆ **USTANAWIA OPERACYJNE KIEROWNICTWO I
PODLEGŁOŚĆ**
- ◆ **SYNCHRONIZACJA WYSIŁKU SIŁ POWIETRZNYCH,
LĄDOWYCH I MORSKICH**

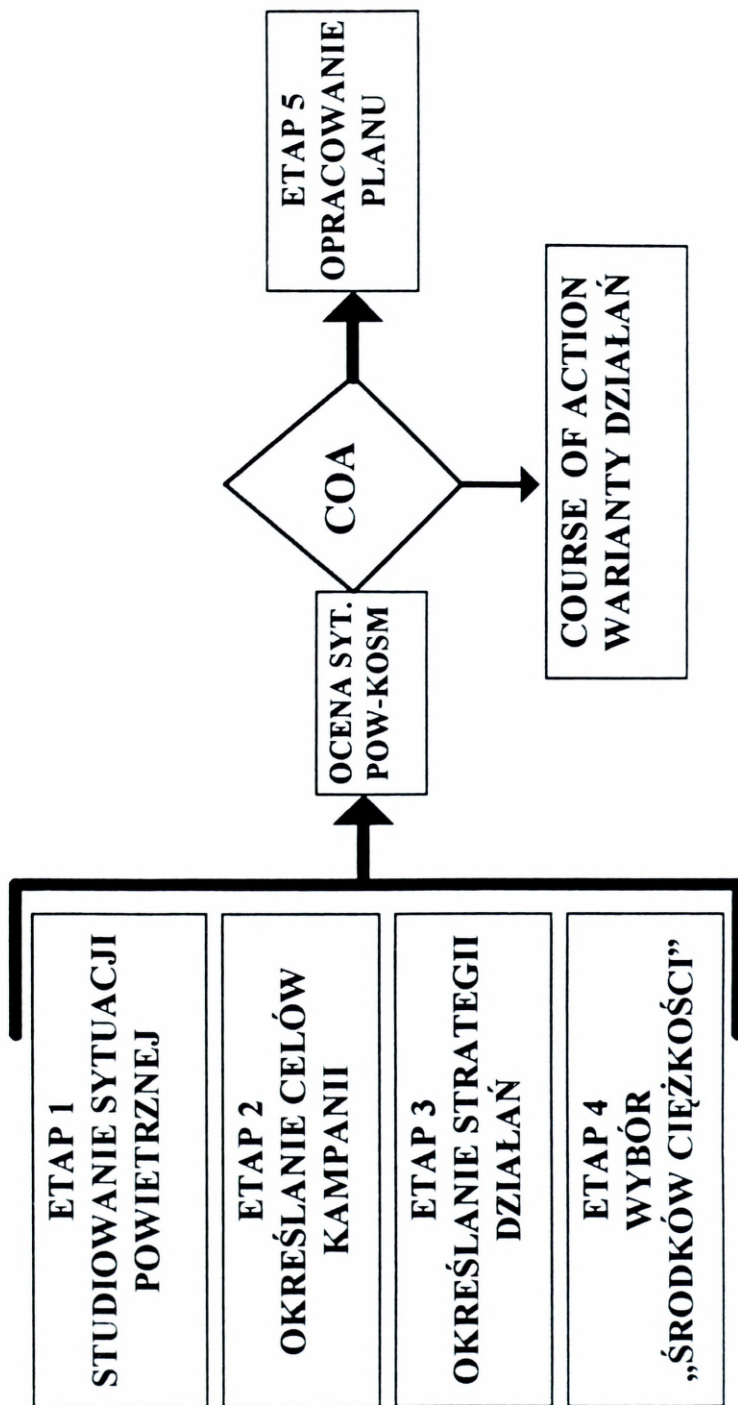
JONIT AIR FORCE COMP. COMM.
ZASADY WIODĄCE

- ◆ **CALKOWITA ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA OBRONĘ
POWIETRZNA**
- ◆ **CENTRALIZACJA DOWODZENIA, ZDECENTRALIZOWANE
WYKONANIE**
- ◆ **ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA KONTROLĘ PRZESTRZENI
POWIETRZNO-KOSMICZNEJ**

**JONIT AIR FORCE COMP. COMM.
ZASADY WIODĄCE**

- ◆ **JEDNOŚĆ DOWODZENIA**
- ◆ **WSZYSTKIE ŚRODKI LOTNICZE PODPORZĄDKOWANE
JEDNEMU DOWÓDCY**
- ◆ **STREFA ODPOWIEDZIALNOŚCI ROZCIĄGA SIĘ NA
CAŁY TDW (REGION)**

PROCES PLANOWANIA KAMPANII POWIETRZNEJ

ETAP 1

STUDIOWANIE SYTUACJI POWIETRZNEJ

- **CEL:**
WIEDZIEĆ JAK NAJWIĘCEJ O PRZECIWNIKU,
MOŻLIWOŚCIACH WŁASNYCH I WARUNKACH, W JAKICH
BĘDĄ PROWADZONE DZIAŁANIA BOJOWE

ETAP 1

STUDIOWANIE SYTUACJI POWIETRZNEJ

- **OCENA WARUNKÓW POLITYCZNYCH, WOJSKOWYCH, EKONOMICZNYCH I FIZYCZNYCH**
- **OCENA MOŻLIWOŚCI WŁASNYCH I PRZECIWNIKA**
- **ANALIZA ZADANIA**

ETAP 1

STUDIOWANIE SYTUACJI POWIETRZNEJ

- ANALIZA ZADANIA

ZADANIA SIŁ POWIETRZNYCH

- ◆ GLÓWNE - POKONAĆ SIŁY POW. PRZECIWNKA
(OCA, DCA)
- ◆ WSPOMAGAJĄCE - WSPIERAĆ SIŁY LĄDOWE I MORSKIE
(AI, OAS, CAS, AIRLIFT)
- ◆ ATAK STRATEGICZNY - WYELIMINOWAĆ CELE O
ZNACZENIU STRATEGICZNYM

ETAP 2 OKREŚLENIE CELÓW KAMPANII

- CEL DZIAŁAŃ - FIZYCZNY OBIEKT PRZEDSIĘWZIĘTEJ

AKCJI (DZIAŁAŃ)

- HIERARCHIA CELÓW:

- ◆ STRATEGICZNY NATO
- ◆ STRATEGICZNY NA TEATRZE
- ◆ KAMPANII POŁĄCZONEJ
- ◆ KAMPANII POWIETRZNEJ
- ◆ ETAPU (FAZY) DZIAŁAŃ
- ◆ NALOTU (UDERZENIA)
- ◆ GRUPY UDERZENIOWEJ (PACKAGE)
- CEL DO UDERZENIA

STRATEGICZNY

OPERACYJNY

TAKTYCZNY

ETAP 2

OKREŚLENIE CELÓW KAMPANII

PRZYKŁAD: DESERT STORM

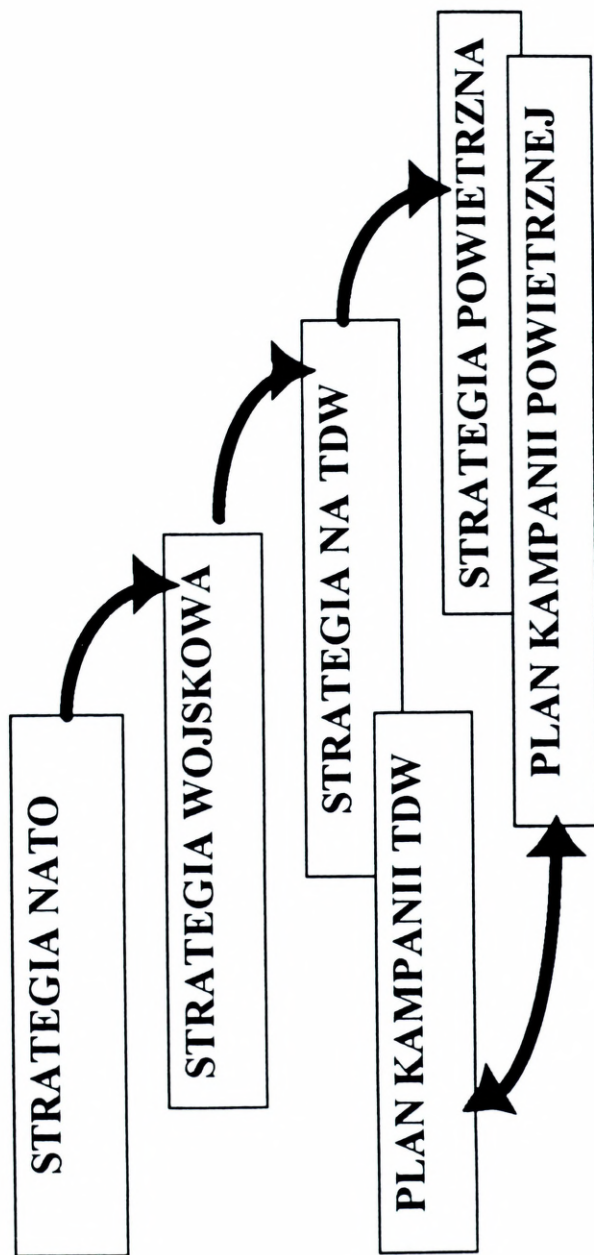
CELE NA TEATRZE DW

- 1. SYSTEM DOW. SZ I KIEROWANIA PAŃSTWEM**
- 2. PRZEWAGA W POWIETRZU**
- 3. ZNISZCZYĆ DROGI DOSTAW MATERIAŁÓW**
- 4. ZNISZCZYĆ POTENCJAŁ BMR**
- 5. ZNISZCZYĆ GWARDIĘ REP. NA KTO**
- 6. WYZWOLIĆ KUWEJT CITY**

CELE KAMPANII POWIETRZNEJ

- 1. IZOLOWAĆ I OBEZWŁADNIĆ SYSTEM KIEROWANIA**
- 2. WYWAŁCZYĆ I UTRZYMAĆ PANOWANIE W POWIETRZU**
- 3. ZNISZCZYĆ POTENCJAŁ BMR**
- 4. WYELIMINOWAĆ MOŻLIWOŚCI OFENS. SZ IRAKU**
- 5. ZNISZCZYĆ ARMİĘ IRACKĄ W KUWEJCIE**

ETAP 3
OKREŚLENIE STRATEGII DZIAŁAŃ

ETAP 3
OKREŚLENIE STRATEGII DZIAŁAŃ

**STRATEGIA: SPOSÓB, W JAKI SIŁY ZBROJNE SĄ
ZASTOSOWANE DLA OSIĄgniĘCIA WYZNACZONYCH CELÓW**

CELE: - CO OSIĄGNAĆ

STRATEGIA - JAK OSIĄGNAĆ

ŚRODKI - CZYM OSIĄGNAĆ

ETAP 4
WYBÓR „ŚRODKÓW CIĘŻKOŚCI”

ŚRODEK CIĘŻKOŚCI

**JAKOŚĆ, ZDOLNOŚĆ LUB REJON, Z KTÓREGO POCHODZI SIŁA
WOJSKA, NARODU LUB SOJUSZU, JEGO SWOBODA DZIAŁANIA,
SIŁA FIZYCZNA I WOLA WALKI.
ISTNIEJE NA STRATEGICZNYM, OPERACYJNYM I TAKTYCZNYM
POZIOMIE WOJNY.**

ALLIED JOINT PUBLICATION 1

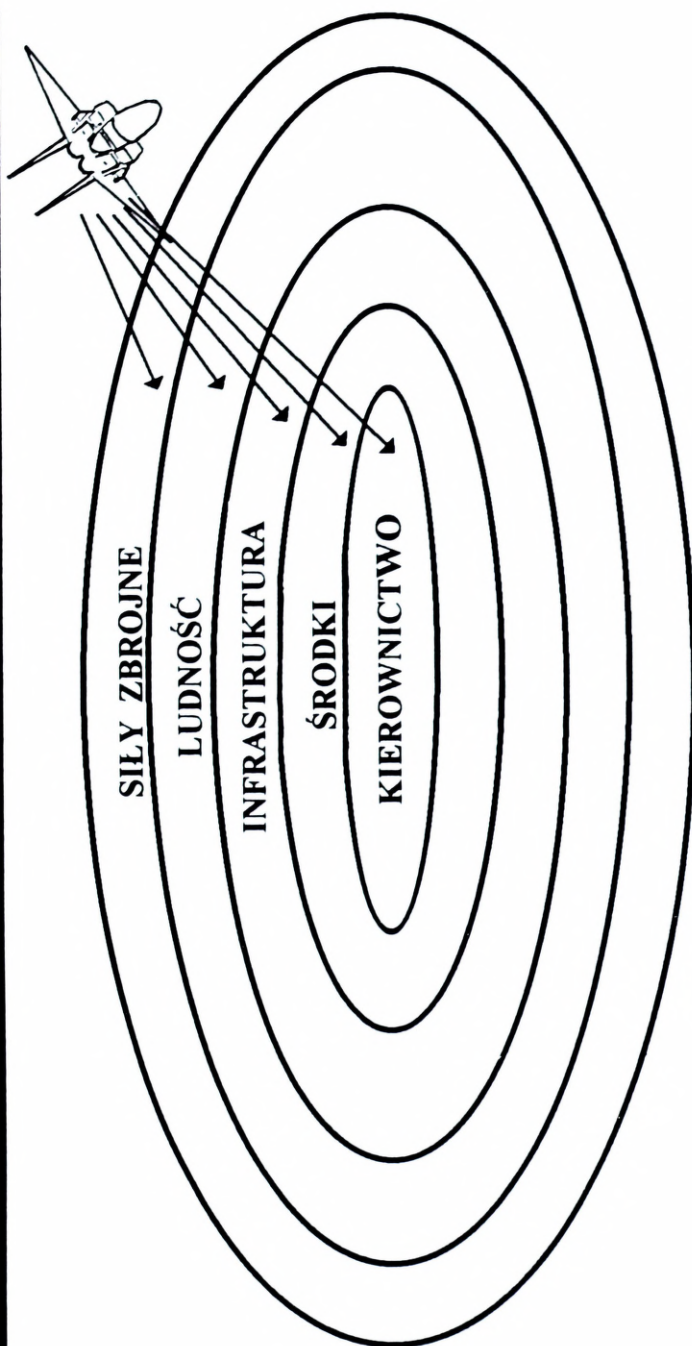
ETAP 4

WYBÓR „ŚRODKÓW CIĘŻKOŚCI”

- ◆ **OPISUJE WRAŻLIWY PUNKT WŁASNY LUB PRZECIWNIKA**
 - ◆ **NIEKONIECZNIE NAJSŁABSZY!**
- ◆ **ISTNIEJE NA KAŻDYM POZIOMIE WOJNY**
- ◆ **JEST CZYMŚ WIĘCEJ NIŻ LISTĄ CELÓW PRIORYTETOWYCH**

ETAP 4

WYBÓR „ŚRODKÓW CIĘŻKOŚCI” STRATEGICZNY MODEL KOŁOWY (WARIANT)

ETAP 5

OPRACOWANIE PLANU

PLAN KAMPANII

- **UKIERUNKOWANY ZGODNIE Z ZADANIEM I ZAMIAREM DOWÓDCY**
- **KONCEPCJA OPERACJI**
 - **OBRONA**
 - **ATAK**
 - **CELE FAZY I CEL KOŃCOWY**
- **LISTA OBIEKTÓW UDERZEŃ I PRIORYTYTYZACJA**
- **OKREŚLENIE POZIOMU WYSIŁKU**
- **PODZIAŁ NA FAZY I SYNCHRONIZACJA**

ETAP 5 OPRACOWANIE PLANU

PLAN KAMPANII

- **FAZOWANIE**
 - **POLEGA NA SPORZĄDZENIU**
 - **UPORZĄDKOWANEGO PLANU ZMIAN W PODZIALE WYSIŁKU,**
 - **PRIORYTETÓW, LISTY CELÓW I ZAMIARU**

STRUKTURA PLANU KAMPANII

